

Poština plačana v gotovini

KRES

LIST SLOVENSKIH FANTOV

IV
1933
10

KRES

FANTOVSKI LIST

Izdaja in tiska Misijonska tiskarna Groblje-Domžale. Za tiskarno in uredništvo odgovarja Josip Godina, Groblje. Urejuje prof. France Capuder, Ljubljana, Slomškova 7. II. — Uprava v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7 a/I. — Letna naročnina: za posamezne naročnike Din 20, za skupne naročnike po odsekih Din 18. Račun poštne hranilnice: Ljubljana 15.521.

Telefon: Ljubljana 28-58.

Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: prof. France Capuder, Ljubljana, Slomškova ul. 7-II.

Beseda v premislek

10. X. 1920 — 10. X. 1933. Letos poteka trinajsto leto, odkar se je vršil nesrečni koroški plebiscit, s katerim je bil zadan težek udarec koroškemu slovenstvu. Kako veselo smo takoj po vojni prepevali za Gregorčičem:

Prost mora biti, prost moj rod,
na svoji zemlji svoj gospod!

Pa so prezgodaj prišli nesrečni dnevi. Del našega naroda na Koroškem je plebiscit prehitel, našel nepripravljenega, drugi so se vdali pritisku tradicionalnega nemškega kapitala in mamljivim vabam o nedeljivi koroški domovini. Začrtale so se nove meje na vrhovih Karavank. Oni onstran pa živijo sredi tujcev svoje življenje; le včasih nas pridejo počastiti in povasovat k nam s svojo lepo pesmijo. Kadar slišimo njihovo otožno in večno lepo:

Gor čez izaro, gor čez gmajnico . . .

takrat nam vzvalovi srce in spomnimo se naše lepe Koroške. Radi bi spremenili to neznosno stanje. Malemu narodu je draga sleherna ped zemlje, on visi na vsakem koščku grude. Pa se zavemo, da smo majhni in revni, da ne moremo predstavljati mejnikov. Ob dnevnih skrbih in nadlogah, ob borbi za lastni obstanek radi pozabljamo, da se nam onstran državnih meja manjša narodni obseg, da se ruši rodna gruda, da hodi tamkaj mlada generacija svoja pota: da je slovenska Koroška naša odprta rana.

V oktoberskih dneh se bomo spomnili svojih rojakov. Z njimi se bomo vedno čutili eno in verovali v eno, ko bomo vsi skupaj zopet eno.

Težkemu življenju naših dni so se pridružile izredne nesreče. Vode so zalile obširne dele naše domovine in doprinesle občutno škodo. Zima je pred nami in pomanjkanje bo potrkal na vrata. Dobri Slovenci hočemo biti in dobri katoliki. Kje bomo mogli to lepše izpričati kot v tem času, ko gre za takojšnjo pomoč bližnjim in rojakom. Ne besede, naša dela naj bodo evangeljska.

Za praznik Kristusa Kralja

Praznik Kristusa Kralja je najnovejši Gospodov praznik. Uvedel ga je sedanji papež ob koncu svetega leta 1925. — Toda, čemu tak praznik, bo kdo vprašal, ali ne bi bil za naš čas bolj primeren dan Kristusa Delavca in Trpina; ali ne odgovarja stiski naših dni vse bolj spomin Kristusa Prijatelja, Odrešenika in Tolažnika; ali ne bi bilo boljše, da bi v naši tako zelo površni in brezbožni dobi naglašali temo, notranjo in skrivnostno zvezo s Kristusom, ki je glava telesa, čigar udje smo mi, da bi poudarjali potrebo naše rasti v duhovnost in otroštvo božje. Vse to boljše odgovarja ubranosti moderne duše, zakaj torej mimo vsega tega uvajati praznik Kristusa Kralja, spomin njegovega gospodstva.

Odgovor dobimo v okrožnici, s katero je papež jasno povedal, kaj hoče doseči s praznikom. Tako piše:

»Ko ukazujemo, da naj ves katoliški svet časti Kristusa kot Kralja, hočemo s tem **zadostiti potrebi našega časa in dati uspešno zdravilo** proti tisti kugi, ki zastruplja danes človeško družbo. Kugo naše dobe imenujemo takozvani laicizem in njegove zmote ter brezbožne namene. To zlo ni vzkliklo v enem dnevu, ampak se je že dalje časa skrivalo v osrčju družbe. Pričeli so najprej zanikavati gospodstvo Jezusovo nad vsemi narodi; odrekli so njegovi Cerkvi pravico, ki temelji Kristusovi pravici, učiti vse narode, dajati zakone, voditi ljudstva in jih pripeljati k večnemu zveličanju. Korak za korakom so krščansko vero enačili s krevimi verami; potem so jo podjarmili svetni oblasti, jo predali samovolji vladarjev in oblastnikov. In šli so še dalje! Nekateri so hoteli namesto Kristusove vere postaviti neko naravno vero, neko naravno čuvstvovanje. Bile so države, ki so mislile, da morejo biti brez Boga, katerih verski nazor se je kazal v brezboštvu in zaničevanju Boga. In sadovi? Povsod je razsejano seme razprtij; zavist in sovražnost gospodarita med narodi in do danes ovirata popolno pomirjenje; nebrzdane strasti vladajo, ki se pogostokrat skrivajo pod videzom javne blaginje in ljubezni do domovine, pa izhajajo iz njih medsebojni prepiri, slepo in preveliko samoljubje, ki ne vidi nič drugega kakor lastno in zasebno korist ter vse po tem meri; popolnoma je uničen domači mir; skupnost in stalnost v rodbini je razmajana; razdrta je končno in razpadla človeška družba.« Pritrditi moramo papežu, da ne riše današnjega stanja prečrno; še hujše je, še vse bolj črno. In zakaj je tako? Zato, ker je svet zavrgel Kristusovo gospodstvo nad seboj; ker se ne zmeni za njegove zakone, ki

temelje v veliki postavi ljubezni, ker je skratka odstavil Kristusa Vladarja. Iz povedanega pa je že umljivo, kje je iskati zdravila in pomoči. Zavrgli so Kristusa Kralja, zato ga moramo upostaviti. Njegovih zakonov, njegove pravice, njegove oblasti in gospodstva nečijo priznati, zato moramo mi tembolj naglašati, da je on naš Kralj. »In da bi se javni odpad, ki ga je laicizem povzročil v tako silno škodo človeške družbe — piše dalje papež —, obsodil in kolikor mogoče popravil, ali ne bo v ta namen prav močno koristilo vsakoletno praznovanje praznika Kristusa Kralja po vsem svetu? Čim krivičneje molče o presladkem imenu našega Gospoda v zborih narodov in državnih zbornicah, tem potrebnije je, da to ime glasno kličemo v svet ter pravice Kristusovega dostojanstva in oblast kot Kralja širimo in pozdravljamo.«

Praznik Kristusa Kralja bo v naših dneh socialni praznik, spomin našega prognanca, naše ustave, našega nazora. Ni to le dan, ki je posvečen individualni in zasebni način pobožnosti, temveč je to praznik katoliške družbe, namenjen reviji čet Kristusa Kralja.

S klicem: »Živel, Kristus Kralj!« so umirali mehiški mučenci. Prijatelji, kako pa je z nami? Ali se kdaj spomnimo, da je Kristus naš Kralj?

Mi hočemo povsod Boga,

— — — — —
ki naš je Kralj.

Tako poje naša himna. In te besede bodo vrele na dan iz naših prs na praznik Kristusa Kralja.

Stranik Dragoman:

Legenda o Jezusu

*Jezus gre na dajno pot,
na božjo pot v Jeruzalem.*

*S trudnimi rokami
vstajamo za njim.*

*Joj, hudo nam bo nocoj
daj, da gremo za Teboj!*

*Romamo čez gore —
noge krvavijo,
gremo čez puščino —
ustnice gorijo.*

*— Joj, postoj nebeški Brat,
Ti si svetel, božji, mlad,
nas tiščita z žalostno roko
zemlja in nebo. —*

*Le naprej, o le naprej,
da na svetu ne zgorimo,
strašen ogenj gre za nami,
tiho, tiho,
da mu ubežimo!*

V dobrem je treba vztrajati

Fantje, danes bi rad na dan z besedo, ki naj bi razpršila meglo iz naših src. Težko si je priznati, pa je vendarle resnica, da je naš korak postal neodločen, da so se cilji, katerim veljaj vsak naš dih, oddaljili izpred oči. Resno smo mislili z našo fantovsko skupnostjo, ki je bila vsa usmerjena na Kralja Kristusa, in se je oklenili z vsem mladostnim ognjem v nadi, da bomo kmalu zagledali, kako bo pognala setev v klasje. A življenje je nepreračunljivo, prišli so dnevi dolgi in vroči kot o kresu, delo in žrtve. Zli duh se je približal in zašepetal na uho: »Kdo pa vendar misli o tem še resno! Tovariši so te zapustili in te le izrabljajo!« Ogrožena je vera v skupnost, nevarnost je, da se zastrupi svet in seje smrt okoli sebe.

Taki dnevi so kriza našega duhovnega kakor tudi skupnostnega življenja. Bomo li omahnili in vztrajali? Se bo pokazala naša stanovitnost in neomajnost v službi Kristusovi?

Stanovitnost je zastarelemu duhu sveta zelo tuja. On je vir neprestanih menjav, mrke naveličanosti, otročje nepočakanosti, ki sploh ne upa živeti in se mu hoče s plehko igro in potvaro izmuzniti. Zato se mu vse prisotno mahoma priskuti in sega venomer za novim, a razočaran ne najde pokoja nikjer. V tem blaznem beganju mimo resnice in globine življenja za zunanjim videzom se skriva velika tragika sodobnega sveta, laž in prevara neizpolnjenih upov.

Da se prepričanje razodeva v življenju in dejanju, je znana resnica. Ko moderni svet bega z razvneto nepočakanostjo nemirno kakor lastovice pred nevihto z ene zabave na drugo, z enega opravila k drugemu, glasno oznanja, da išče sreče in utehe le v zunanji podobi sveta, kar je prva velika laž. Nepobitna resnica je, da je izvor vsega, tudi sreče, v notranjosti, v srcu.

Brž ko svet čuti, da resno življenje ni lahko in je delo neprijetno, težko; popusti in beži drugam. Druga laž se skriva za tem: nepriznanje zakonov, ki jih je Stvarnik položil v naravo, da je trpljenje delež življenja in da vodi pot le preko bridkosti v veselje.

Ta duh laži in prevare z mnogoličnimi krinkami se plazi k nam, hoče od nas prepoditi duha resnice in nas pridobiti za svoje. Druži se z zaveznikom, ki ga nosi vsakdo v lastnem srcu in se zove slabost mesa; zato pa je naš boj dvakrat težji, ker je resnica napadena z dveh strani.

Močna je skušnjava, da bi zdrsnili v službi Kristusovi in se usužnjili laži satana. In če bi se zbali borb in dela, kar veliki poklic danes neizprosno zahteva, ter pritegnili poželenju mesa, ali ne bi kljub temu le ostala še vedno resnica, da smo se mi odločili za laž, da smo zavrgli in preobrnili veliki božji red, da naj stvar služi Stvarniku, da ima božja čast prednost pred našim uživanjem? Ta resnica bi nas tožila in pričala proti nam, da smo lažniki in zvodniki lastnega srca, ker smo iz želje po resnici — kaj hoče biti človek kdaj nalagan? — izvolili laž in se radi veselega življenja oklenili smrti.

Radi hrepenenja po resnici in življenju, ki je tako silno v naših prsih, moramo v krizi, trpljenju vztrajati, odločiti se za stanovitnost, čeprav kriči naše meso, naj se ga usmilimo, rešimo bolečin in ga v uživanju pokrepčamo, ker bi bila to laž, krivica in nezvestoba Kristusu, ki smo mu dali besedo, da se bomo pogumno in vztrajno borili za njegovo kraljestvo resnice in pravice.

In če vztrajamo ter se ne udamo pritisku sveta in trpljenju, potem se resnica raduje nad novo zmago, se je njeno kraljestvo okrepilo, je moč teme in laži utrpela nov udarec, je pridobila naša stvar, je postala fantovska skupnost za en dar dragocenejša, se je veliki cilj približal za en korak. Tudi mi sami nismo na izgubi. Z malim denarjem smo si kupili lep zaklad, za ceno čutnega trpljenja se je duša osvežila v novem veselju, je Kristusov dih močnejše zavel v našem srcu. Vzradoval se je On in nas z ljubeznijo objel, ki je vedno živo znamenje najpopolnejše stanovitnosti v službi Očetovi in človeštva. »Nisem prišel, da bi se mi služilo, ampak, da bi služil.« (Mt 20, 28) Zvesto nam je služil, ni se uklonil pred trpljenjem, ne se zbegal ob grozni smrti. Vztrajal je, zato je pa tudi zmagal; in z njim je zmagala resnica, pravica in dobrota.

Že dejstvo samo, da z vztrajnim naporom za zmago Kristusovega mišljenja, ocenjevanja in življenja v lastni osebi in pri svojih tovariših stojimo resnici ob boku proti laži, hinavščini, krinki in videzu pekla, nam mora biti zadostna cena, da stavimo vse svoje sile v boj za velike cilje. A, mi vemo še več! Vera nam govori, da nismo v tej borbi sami. Nebroj je junakov, ki nas spodbujajo, podpirajo z vzgledom in roko. Prvi v tej vrsti stoji Kristus, čigar znameniti boj je vsem v očeh, čigar močna roka deli pomoč vsakomur. Za njim se širijo nepregledne množice, vse pa preveva isti duh, ista moč deluje v vseh in vsi so si med seboj bratje in sestre, ki čutijo drug z drugim, se vesele in trpe drug za drugega. Zadnji v teh vrstah smo tudi mi, ki živimo v

dobi sedanjih zmed. Ne pozabi, tovariš in brat, da čutimo tudi mi eno, da gredo naša pota vsa v eno in naši boji v en boj — za in s Kristusom Kraljem!

Slaven je naš rod, iz Boga izhaja in k njemu se povrača. Naj ga li mi omadežujemo in oskrunimo njegov sveti spomin v naših srcih? Kristus, veliki borec, deli vsem svojim pomoč, ne skromno in nezadostno, ampak obilno, ter prosi, naj jo sprejmemo in ne osramotimo njegovega daru. Ko bo v urah trdega dela naša duša razbičana in se nam bo režala laž omahljivosti nasproti, dvignemo svoj pogled kvišku, v Kristusove resnice in moči! Lepota cilja dviga in daje moč. S prožnim fantovskim korakom veselo naprej tudi preko grozote trpljenja!

Stranik Dragoman:

Trudni smo

*in lahko nas vsakdo spozna:
brez dela, brez kruha,
brez svetlega upanja
v tople trenutke srca.*

*Tako velik je svet
in kakor mravlje
hodimo po razoranih cestah.
Tako velik je svet...
Nekje v zadnjem koncu
pa mora
in mora
biti pripravljen kotic
za našo družino...*

*Drugače smo tihi,
le skrivoma mislimo,
kako bomo jutri vse hribe
zravnali v nižino...*

Dr. K. C.:

Naša država

Ustava in ureditev kraljevine Jugoslavije še do danes ni sta dokončani, ker manjka še nekaj zakonov, ki jih napoveduje ustava od 3. septembra 1931. V vsaki ustavi so najvažnejše one

določbe, ki določajo obliko vladavine, pravice in dolžnosti državljanov in ki urejajo glavne panoge državnega udejstvovanja: zakonodajo, upravo in sodstvo. Že v krfskem paktu je bilo določeno, da bo nova država ustavna monarhija pod vladarsko rodino Karadžordževićev.

Pravice in dolžnosti državljanov so enake v vseh ustavnih državah: enakost pred zakonom (nobenih predpravil po rojstvu), osebna svoboda, svoboda kretanja na celotnem ozemlju države, nedotakljivost stanovanja, svoboda vere in vesti, svoboda izražanja mnenja z besedo in v pismu, svoboda zborovanja in združevanja, obveznost obiska osnovne šole, pisemska tajnost, pravica obtožbe državnih in samoupravnih uradnikov za storjene krivice, dostop do vseh državnih služb, pravica do zaščite v tujini, zaščita zakona, rodbine in otrok, zaščita lastninske pravice, svoboda dela in dogovorov v pridobitnih poslih. Vse te pravice in dolžnosti državljanov so seveda urejene s posebnimi zakoni, nekateri od njih (n. pr. zakon o zaščiti države) so celo izjemnega značaja in posledica še neurejenih razmer. Razni šolski zakoni (o osnovnih, srednjih, visokih šolah in dr.) urejajo šolstvo, kazenski zakon pa urejuje določbe ustave glede osebne svobode državljanov.

Zakonodajno oblast vrši kralj z narodnim predstavništvom, ki sestoji iz senata in narodne skupščine. Senat sestoji iz voljenih in od kralja imenovanih članov (voljenih je 46 senatorjev, kralj jih sme imenovati enako število, pa se doslej še ni v celoti poslužil te pravice). Imenovani in izvoljeni so senatorji za 6 let, a se polovica senatorjev voli vsake tri leta. Narodna skupščina se voli s splošnim enakim in direktnim glasovanjem na 4 leta. S posebnim zakonom so bile volitve natančneje določene. V nov. 1931. izvoljena narodna skupščina je voljena samo po eni državni listi z enim nosilcem in je štela 306 poslancev (sedaj 305). Glasovanje je bilo javno.

Upravno oblast (eksekutivo) vrši kralj, po odgovornih ministrih. Uprava se vrši po banovinah, ki jih je devet, in ena prefektura Belgrad (Belgrad, Pančevo, Zemun), okrajih in občinah. Banovine so upravne in samoupravne, občine pa samoupravne edinice. Posebni zakoni so uredili upravo in samoupravo banovin in občin. Pred kratkim (14. III. 1933) je izšel zakon o občinah in v oktobru so se že tudi izvršile volitve občinskih zastopov v zadnjih banovinah, kjer se še niso vršile. Tudi v občinah so volitve splošne, enake, direktne (tudi župan se voli direktno, ne pa še-le od občinskih odbornikov) in javne. Z izvolitvijo novih občinskih odborov mesto dosedanjih imenova-

vanih bo upostavljena občinska samouprava. Banovinska samouprava dela doslej z imenovanim posvetovalnim organom, banovinskim svetom, ki pa ga mora v kratkem nadomestiti izvoljen banovinski svet (po ustavi tudi to splošno, enako in direktno glasovanje). Banovinska samouprava ima gospodarske naloge in take, da v okviru državnih zakonov in v določenem delokrogu izdaja uredbe, ki imajo na zemlji banovine veljavo zakonov. Ban postavlja in odstavlja tudi samoupravne banovinske uradnike in zato ni odgovoren banovinskemu svetu niti iz tega izvoljenemu banovinskemu odboru, ampak samo državni vladi in ker je tudi zakonodaja samo ena v državi, je načelo unitaristične države dosledno izpeljano in ne obstoja takozvani dvotirni način uprave, kakor je bil v nekdanjih avstrijskih pokrajinah.

Sodno oblast izvršujejo sodišča, ki so po ustavi neodvisna, ne podleže pri izrekanju pravice nobeni oblasti, ampak sodijo le na podlagi zakonov. Sodniki so po ustavi stalni in se ne morejo premeščati brez svojega pristanka ali brez razsodbe pristojnega disciplinskega sodišča.

Ta ustava ima nekatere določbe, ki so v zvezi z načinom (oktroirana ustava), kako je bila ustava dana, odnosno z razmerami, ki so obstojale pred to ustavo. Tako ukinja čl. 119. ustave stalnost in nepremestljivost sodnikov za 5 let in čl. 118. pušča v veljavi tudi izjemne zakone iz brezustavne dobe. Tudi javno glasovanje pri vseh volitvah si moramo razlagati le iz razmer prehodne dobe. Z ozirom na vse, kar je bilo v prejšnjih člankih o naši državi povedanega, je potrebno, da pogledamo tudi karte razdelitve države po banovinah. Precej naravna je razdelitev na severozahodu v Dravski in Savski banovini. Začudimo se pa, ko vidimo, da Donavska banovina sega čez Dravo v Šumadijo, in še bolj, če vidimo znano Kosovsko polje razdeljeno na tri banovine (drinsko, moravsko, vardarsko). Ker imajo banovine predvsem gospodarske naloge, bi v teh slučajih (pa tudi še marsikje drugod) pričakovali pač drugačno razliko. Če pa pogledamo narodnostni zemljevid in upoštevamo, da je ustavodajalec dal banovinam tudi prosvetne naloge, pa razumemo namen te razdelitve. Tu se morajo odstraniti razne kulturne razlike in zato so se kulturno zelo pomešane pokrajine razkosale in združile s kulturno enotnejšimi, da se izenačenju lažje doseže. Mnogo pa bo dela in truda na tem polju.

**Pristopajte
k fantovski katoliški akciji!**

Ljudska izobrazba in nje pionirji

Kaj je to ljudska izobrazba? Izobrazba naroda, ljudi, širokih mas, stôpnja kulture, v kateri se trenutno nahaja kak narod, je pravzaprav njegova cena in vrednota napram zunanjemu svetu. Čim kulturnejši je kak narod, tem več je vreden. Kako pa naj si širok krog ljudi, torej naš kmečki ali delavski sloj, pridobi izobrazbo, ko so mu vendar vrata do izobrazbe zaprta vsled njegovega slabega gmotnega stanja? Kratek odgovor, ki pa vsebuje polno dela in odgovornosti od onih, ki so si naredili nalogo, da vrše to težko in odgovorno delo: v društvu, družbi, na vasi, na cesti — povsod najde priložnost, da vrši visoko poslanstvo izobraževanja naroda.

V prvi vrsti pa je seveda potrebno, da tisti, ki si je nadel to veliko odgovornost, kaže že s svojim življenjem, vedenjem in ponašanjem, kaj se pravi biti izobražen človek.

Naj se ne poskuša na tem polju človek, ki ni čist pred seboj, ki ni uravnovešen v sebi, ki koleba semintja. Tak vzgojitelj ne bo dosegel ničesar in je vsak trud zaman. Za tako delo mora biti človek res sam plemenit po duši in srčno dober, ker le tako bo dosegel uspehe, ki bodo rodili dober sad.

Tak prosvetni delavec je res v prvi vrsti naš katoliški duhovnik, seveda tudi vsak katoliški inteligent. Vendar ravno zadnjih bridko primanjkuje. Skoro bi rekel, da so nekateri izgubili neposredne stike z našimi kmečkimi ali delavskimi sinovi. Toda o tem bi nam fantje sami utegnili marsikaj zanimivega povedati.

Ob tej priliki naj ovržem očitek, ki se tolikokrat očita duhovniku, češ, da na nek način sili ljudi, da mu slede, seveda, če je istega svetovnega naziranja. Torej, da se poslužuje svoje duhovne avktoritete, da mu farani slede hočeš nočeš. To pa ni točno. Ravno duhovniku odraščajoča mladina najbolj oponira, hoče najbolj uveljaviti svoje mnenje. Hoče zmagati. Pa saj to ni nič čudnega. Mladina je kot mlado vino, ki vre, zato venomer nekaj hoče, hoče, hoče. Za to pa je treba osebnosti, ki zna premostiti vse te zapreke, za to je treba prijateljstva, treba tudi — odpovedi. Če tega ne bo v srcu onega, ki ima veselje delovati med našim narodom, ki mu hoče biti duhovna luč, tak naj se ne »poskuša«. Tak bo iskal le sebe in svojo korist v pogubo drugim.

Naši fantje so se izobraževali najlepše v društvih, in to pri igrah, predavanjih, sestankih, pa tudi, kar se bo morda zdelo marsikom malo čudno, pri takozvanih fantovskih debatah. Tu se vsakdo izkaže. Tu se zrcali duša in srce, tu se kaže res pravo, fino obnašanje, dostojno vedenje in zmerna beseda.

Dober voditelj bo sam sprevidel, kak način delovanja naj si izbere, katera pot bo najboljša in najprimernejša. Bog varuj, da bi začrtal smer pri vseh enako. Gotovo pa v glavnem. Princip mora biti isti. Toda v podrobnostih in potankostih bo pa vsak tak prosvetni delavec sam ubral pot, ki je zanj in njegove najprimernejša.

Vem za primer, da je nekemu takemu prosvetnemu delavcu uspelo, da je privezal fante na se s tem, da je bil vpluden do njih, vedno dosleden. Nikdar ni zamudil vaj, sestankov, četudi bi lahko šel v družbo itd. S svoje strani je dokazal, da polaga veliko važnost na to delo.

V sedanji krizi, ko vsepovsod odpovedujejo delo po tovarnah, je še prav posebno odprto polje delovanju za narod. Sedaj se brigaj za gmotno stran fantov, živi z njimi, zastavi svoj vpliv, če ga imaš pri raznih podjetjih, da jih obdrže pri delu. S tem jim ne boš le materialno pomagal, prikupil se jim boš, spoštovali te bodo, še več, ljubili te bodo. Tvojo besedo bodo cenili, ker so spoznali, da jim ne pomagaš samo z besedo, ampak tudi z dejanji.

Poznam slučaj v nekem kraju, da ne mine nedelja, da ne bi šli na sprehod ali vsi skupaj, vodja in fantje.

Kdor hoče biti dober prosvetni delavec, ne sme nikdar vsiljevati svojega mnjenja; biti mora le dosleden in zmagal bo.

Na kmetih in v delavskih krajih stori to najlažje duhovnik. Pa tudi drugi: učiteljstvo, dijaki, izobraženi fantje sami.

Rad bi še nekaj pripomnil. Živim v tesnih stikih z mestom in podeželjem. Tako sem že večkrat slišal kot očitek iz ust delavskih fantov: Ja, gospodje iz mesta, kadar pride kdo predavat na deželo, takrat nas pač pozna. Če bi pa rabil kako priporočilo ali celo uslugo, te pa nihče od teh gospodov ne bo poznal, ali pa tako omalovažujoče govoril s teboj, da te bo minila volja in veselje ga še nadalje nadlegovati.

Veste, je pa resnica. Naš delavec bridko občuti socialno razliko z inteligenco. Toliko je namreč že naobražen, da ve, poleg tega pa vidi še vsak dan po tovarnah, kaj je in koliko pomeni inteligent. Ve pa tudi, da so krive razmere, ki so ga prisilile, da je moral iti v tovarno, ne pa v šolo, da bi se dvignil višje, da bi postal tudi sam izobraženec. Ker to občuti in ima

poleg tega še dobršen kos prirojene inteligence, ve, da je pravzaprav žrtev socialnih razmer, ki so mu onemogočile širši razmah. Ta še bolj čuti, da ga gospoda zapostavlja ali celo omalovažuje. Zato vstran vsako ponašanje in prvačenje. Toliko si in toliko boš, kolikor te bo dvigalo tvoje srce, kolikor ti bo tvoja srčna kultura utirala pot in načrtavala smernice življenja.

Ne po besedah, marveč po delih te bo sodil narod.

Stane K. Savinšek:

Zadnja ura

Globoko, skoraj na prsih ji je ležala glava, vsa siva in težka. Včasih je zaškrtal stol s pregibom okornega telesa starke, pobožno sklonjenega.

Pod lino je sedela, da je videla, ker trudne so bile njene oči in motne, z velikimi, pod vekami visečimi modrinami. V zgoščujočem se mraku je bila njena glava velika in osvetljena. Srebrne niti so ji krasile čelo, polno pepelnatih gub; bile so lepe in kakor prozorne ledene sveče v mesečni noči.

V duševnem trpljenju sta ji trepetali na kolenih uprti roki, enakomerno se pregibajoči. Izsušeni prsti so vbadali šivanko v belo platno.

In lepa je bila. Gledal bi jo; večno bi zrl v to veličastno bitje, v katerem je bilo vklesano življenje z vsemi silami usode. A vendar — s spoštovanjem in bojaznijo bi se moral umakniti in zastisniti oči, da bi se ne sramoval. Spoznal bi, da iz tega obraza dehti s trpljenjem izbičana duša in trepet na ustnicah jokajoče, ki šepetajo samó molitev. Strah bi te bilo in majhen bi postal. Ne bil bi si upal dvigniti roke, da bi pobral to prsteno lice. Ne bi odprl srcà, da bi prestregel vanj samo majhen odtenek tega, z močjo zajetega življenja ...

O Bog! kakor zemljo si postavil mater; zapisal si s pravično rokó dehteče ime ter ga položil v trnje, skrito med cvetovi.

Prenehala je z delom. Počasi je dvignila glavo. Še bolj žalostne in globoke so bile njene oči, ko je njih pogled zdrsnil po postelji, po kupu cunj in odej, se upil v mirni, blede obraz in poljubil trepalnice zastrtih oči.

Tako je ostala dolgo, dolgo. Tisti hropeči val, ki ji je razpaljal razbolelo notranjost, ji je splahnel na ustnicah šele v poznem večeru, ves truden in grenak. Sama v temi, z grozno resnico poleg sebe je zatavala po sobi. Dotipala se je do stare skrinje

in prižgala svečo. Vse mrtvo in živo je v črnem odsevu planilo po stenah in zatrepetal.

Upognjena in v bolečini pobožna je stopila k postelji. Ko se je začrtal v krogu beli obraz, kakor bi bil zrasel iz kupa cunj, in se ji je zarežal, je v onemoglem obupu zadrhtela in klecnila poleg postelje. Ni čutila bolečine v trdih kolenih in ni jokala, dasiravno je ležalo njeno poslednje, kar je ljubila, pred njo. Njena roka je bila pretrda, preveč ožuljena, da bi mogla s tipom občutiti oni ugasujoči plamen, ki ji je grel življenje. Od bolesti suhi jezik se ji je lepil na nebu in trepetal v sladki, neizrečeni besedi.

Nagnila je tresoč se svečo. Vroči vosek je kapnil na rob posteljne deske. Postavila jo je. Vosek se je razploščil, postal trd in mrzel. Občutila je nekaj neznosno grenkega: iz česar si prišlo, v to se boš vrnilo. Ta misel jo je zapekla do onemoglosti. Zdelo se ji je, kakor da se potaplja v neskončno šumenje in privid — ona sama. — ji je stopil pred oči z živo besedo: — Tiste sladke, premlade misli, čisto gole in izpostavljene užigajočemu plamenu življenja, so topile poslednje besede, iz srca vznikle, iz krvi iztisnjene ter vame položene. Stopilo se je z grehom in mojo sramežljivostjo. O hotenje in želja, močnejša od pameti; zasejalo si in rodilo z bolečinami iz mene. Smejala sem se in jokala. Od trpljenja sem živela in še tebi dajala ta pelin. Kakor zasekano rano sem te nosila in hranila. Moje solze so ti močile obraz. S teboj so se rodile in s teboj usahnile. —

Pred njenimi očmi je vstalo življenje; križano in razpeto. V odnosnosti je razprostrla težki roki. Njena senca je zanihala po steni in omahnila. Tisoč vbodljajev in tisoč bolečin ji je obogatilo srce. Njene oči so objele zaprte oči sina.

Ali je bil to dih duše? Ali je oplazila lice perot angela, onostranskega in turobnega? O ljubezen božja nad materino! Utrip srca je zatrepetal na njenih izsušenih grudih. Skozi obleko je začutila dih življenja in opojen čut resničnosti.

Sin, nepremično ležeč, je dahnil:

»Mati, zakaj mi zakrivaš oči, da te ne vidim?«

Bolestno se je nasmehnila. Razumela je sina, a ni odgovorila, da ne bi oskrunila trepetajočega oddiha smrti. Ljubeče in trenutnega veselja žalostne so bile njene oči. V boječem pričakovanju je vprašala:

»Me poznaš sinko?« Zdelo se ji je, da se je njegov obraz utopil v resne in preudarne gube. Malo se mu je dvignila brezkrvna ustnica in ostala priprta, dokler ni izgovoril v materino razbolelo čutnost.

»Kaj sem, o solza; navzdol si visela, pripravljena, da omočiš žejna tla, pa si v vročem dihu izpuhtela. Tam, kjer si se utrjala, je zazevalo veliko vprašanje, nudeče se kakor ustnice. In ti — mati. Brez pajčolana si ga nosila okoli; niti z rokó ga nisi zasenčila. Mnogi so ga videli, a spoznal ga je samo eden. Začela si verovati v tisto spoznanje, katerega si bila žejna... O pijača, kako si se opojila. Šla si vsa vrtoglava, v tesnem ob-jemu razbohotenega življenja in si omagala. Sedla si vsa sproščena in napojena; veselja si bila žalostna. Imela si občutek dveh teles; drugo te je očitajoče težilo. Prvotno hrepenenje se ti je odtujilo in zaživela si v trpljenju matere. Postal sem sad tvojega iskanja, radi katerega sedaj trpiš. O mati. Tako dobro sem te doživel, da sem ostal vedno majhen in zaničevan, čeravno so te moje oči vedno ljubeče gledale in te poznale.«

Mati ni nič odgovorila, ker je bilà brezmejno žalostna. Sin je nadaljeval:

»Ali si huda mati, da mi ne odgovoriš? Oprosti. Dolgo sem hodil, ker dolga je bilà moja pot. Šumelo je tam in veje dreves so se košato sklanjale nad mojo glavó. Ni bilò sonca in ne trav. Sama drevesa z zlatimi jabolki, ki so se bleščala kakor deset sonc, a so bila mrzla. Izgubil sem se in nisem našel poti nazaj. Klical sem tebe, pa je prišel tujec in me udaril v obraz — — Poglej, ali mi ne teče kri po obrazu, mati?«

Ne kri. Vroče solze so mu močile negibno lice in blede kakor marmor. Točilo jih je materino oko, morda zadnjikrat mokro. Nič ni storila, nič ni govorila. Vsaka njena solza je bilà beseda, vsak njen trepet bolečina.

Sin se je strgano nasmehnil.

»Mati, saj ti nisem še nič povedal. Brezkončno dolga bi bilà moja povest. Omagal bi, predno bi končal. To, kar bi ti rad pripovedoval, stoji pred menoj, tako blizu, da čutim duh, ki veje vame kakor otožna in grozna pesem. («Mati!» je naenkrat zakričal in pritegnil njeno glavo k svoji.) »Vidim tisto, kar si ti vedno želela videti, kadar sva bila lačna; odpira se, mati. Poglej! Nekdo teka po bleščečem obzorju in nosi veliko kruha s seboj. Kriči. O mati, sedaj kliče mene in z roko me vabi, smeji se. Oh —. Sedaj so pritekli k njemu drugi otroci in se ga oklepajo okoli kolen. Strgani so in velike oči imajo. On pa jih gleda in šteje; joka se. O kako joka; vedno več je solzne vode, vsa dolina je je polna. Otroci se utapljajo. Glej. Sedaj jih on sam potiska v solze, v katerih se dušijo. Kako sem grd, da jim ne pomagam. Grem, mati, ker se mi smilijo in tudi sam bi rad jokal. O mati, kako hudo je jokati.«

Jokal je, brez solz. Stresel se je in suh je bil, da so mu globoko zlezle oči in se trudno zaprle.

Mati je govorila težko v njegovem tesnem objemu:

Nisi grd, sin moj. Tako si lep, kakor je bilo klavrno tvoje kratko življenje. Ljubiš me, kajne? Oh da, saj te tudi jaz ljubim, kakor sem ljubila bolečine, ko sem te rodila. Greš, praviš? Ti ostaneš pri meni. Saj kri se ne deli, meso se ne trga od mesa. Joj, mraz mi je, sinko. Ne zameri mi, če trepetam ob tebi: tako trudno je moje telo, da bi umrla. Pa ne smem, ker bi ostal ti sam s tihim življenjem. Molči. Nič več mi ne smeš pripovedovati, ker si truden. Zaspi — daj mi poljub ...

Mukoma je okrenila glavo in preletela sinovo obličje z motnimi očmi. Kakor led mrzle ustnice so oplazile njeno lice. Nenadna resničnost in strah pred smrtjo sinovo sta ji pognala srce v vrat kakor udarec kladiva. Njegova mrzla roka ji je vedno bolj stiskala vrat in jo davila. Pognala se je kvišku, toda omahnila je s težkim, neupogljivim sinovim truplom nazaj na posteljo. Mrzel oklep jo je pretresel od vratu do srca. Sunkovit krč ji je še enkrat upognil telo, potem pa je s trepetom obležalo, ohlajujoče se kakor sinovo ...

Sveča je dogorevala obema; kaplja za kapljo se je strjal vosek na trhljih tleh zadnjih vzdihljajev.

M. D.:

Šport v posameznih letnih časih — priprava na zimsko sezono

Zdi se, da je šport omejen na 2 dobi v letu — na poletje in na zimo. Vmesna doba spomladanskih in jesenskih mesecev pa velja kot neprikladna za vsak šport. Poleg tega je velik odstotek onih športnikov, ki goje pretežno zimski šport in zamenarjajo takozvane poletne panoge športa (lahka atletika, plavanje ...) ali obratno.

Posledice tega so neugodne. Športnik, ki n. pr. goji samo zimski šport (smučanje, drsanje), mora leto za letom z nevoljo ugotoviti, da mu smučanje v prvih zimskih tednih dela velike preglavice. Hitra utrujenost, pogosti padci radi slabega obvladanja smuči itd. mu pokvarijo marsikako prijetno uro v snegu. In lahkoatlet, ki počiva preko zime, podobno čuti posledice svojega zimskega brezdelja.

To napako je treba odpraviti. Športnik, ki se je predvsem posvetil zimskemu športu, naj tudi v poletju zaposli svoje telo. Lahka atletika (zlasti teki na srednje in dolge proge), turistika in še mnoge druge panoge športa ohranijo njegovo telo prožno, vztrajno in dovolj odporno, tako, da takoj začetkom zime doseže iste uspehe pri smučanju kot koncem zadnje sezone. Lahkoatlet, zlasti tekač na dolge proge, pa ve, da ravno s smučanjem v zimski dobi največ pridobi na vztrajnosti. Naš znani maratonec Šporn je ravno z dolgimi turami na smučeh pridobil toliko na svoji jekleni vztrajnosti. — Pravi športnik torej goji poletne in zimske panoge športa. Poleti pridobi na ta način predvsem na spretnosti in prožnosti, pozimi pa na vztrajnosti. Oboje se harmonično izpopolnjuje.

Preostane vmesna doba zgodnje spomladi (marec, april) in pozne jeseni (oktober, november), ki res ni prikladna tako za zimske kot za letne panoge športa. Izredno ugodna pa je ta doba za pripravo na letno in na zimsko sezono v obliki pripravljalne gimnastike. Tudi v deževnem in hladnem vremenu je mogoče vaditi gimnastiko v zaprtem prostoru, v sobi ali v dvorani. Vsi znani športniki, tako lahkoatletiki kot smučarji, se pripravljajo na sezono z gimnastičnim treningom.

Pred zimsko sezono smo. Marsikdo, ki preko poletja ni gojil nobenega športa, z veseljem pričakuje prvega snega, da bo na smučeh poskusil, kaj zna.

Smučanje spada med težje panoge športa — to se pravi — z uspehom se ga more lotiti le tisti, ki se je že prej telesno udeleževal na kakršenkoli način. **Zahteva utrjeno telo, krepko mišičevje** in kar je najvažnejše, **to mišičevje je treba znati pravilno obvladati.** S pripravljalno gimnastiko v oktobru in novembru je mogoče izboljšati vse te pogoje v izdatni meri.

Krepilne vaje so potrebne za slabotno mišičevje. (noge, lakti z rameni, trebušno in hrbtno mišičevje. Krepilne vaje nog obsegajo **razne oblike počepov** (sonožno, na eni nogi, v razkoračni stoji, prenašanje teže telesa z ene noge na drugo in istočasno upogibanje kolena, izpadi v predkoračno stoji, v počepu preskakovanje z ene noge na drugo itd.) in **poskokov** (poskoki na mestu na obeh nogah, na eni nogi; poskoki z mesta v desno, levo, naprej, nazaj itd.) Mišičevje lakti in ramen krepimo s **privlačevanjem in odrivanjem raznih predmetov** (tisti predmet lahko nadomesti lastno telo, ki ga privlačimo — plezanje po vrvi ali dviganje k drogu ... ali odrivamo — od stene, od tal in podobno) ter s **krepkimi zamahi** v raznih smereh (n. pr. posnemamo mahanje lakti tekača ali boksarja v pretirani obliki).

Trebušno in hrbtno mišičevje krepimo z dviganjem predmetov (uteži) ali s hitrimi predkloni in zakloni trupa ter obrati gornjega trupa v desno in levo.

Ravnovesne vaje še prav posebno zahtevajo obvladanje mišičevja. Z njimi mnogo pridobimo na spretnosti in si izboljšamo čut ravnovesja v izdatni meri. Hoja po ozki brvi (brv, tram, robnik hodnika za pešce) naprej in nazaj, z zaprtimi in odprtimi očmi — to so predvaje, da občutimo ravnotežje. Ravnovesne vaje na mestu izredno povečajo stabilnost (ki je smučarju najbolj potrebna): Stoje na eni nogi z drugo nihamo naprej in nazaj, v desno in levo; stoje v razkoračni ali predkoračni stoji počasi in globoko predklanjamo in zaklanjamo trup ali krožimo s trupom; poskakujemo in se med poskokom obrnemo za $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ kroga in cel krog. Našteti so samo nekaj primerov ravnovesnih vaj. V iznajdljivosti naj vsakdo doda še svoje lastne vaje — ki mu bodo v posebno veselje (če združimo nihanje nog s predkloni in zakloni trupa, nastane nova vaja ...).

Gozdni tek posebno poveča našo vztrajnost. Vsaj enkrat v tednu naj bi vsak smučar tekel 15—30 minut čez drn in strn. Najprikladnejše so gozdne poti z nepreveliko vzpetostjo. Tek naj bo čim bolj prožen, koraki živahni, hitrost tolika, da še vedno igraje obvladamo mišičevje. Pri vsakem gozdnem teku se pošteno oznojimo — zato je potrebno, da si v zaprtem prostoru (brez prepaha) krepko odrgnemo z grobo brisačo kožo in se nato splahnemo z vodo; najboljša je seveda pršna kopel s toplo in mrzlo vodo).

Po dveh mesecih vztrajne vaje v gimnastiki in gozdnem teku bomo pripravljeni navezati smuči ob prvem snegu in zvozili prvi smuk brez pik.

Miha Maleš:

Nekaj o naši fotografiji

Naše foto-amaterstvo se je že precej razvilo. K temu so pač največ pripomogli lepi pokrajinski motivi, katere nam nudi naša zemlja v vsakem letnem času po svoje zanimive. Toda če stvar opazujemo previdneje, takoj zapazimo, da se bliža mrtvi točki; napredek ali spopolnitev je samo v tehnični stvari fotografije — tistega drugega čuvstvenega ali notranjega življenja je pa vedno manj! »Umetniški posnetki« z naslovi: Mračna pokrajina, Breze v snegu, Luč v noči, Prvi sneg i. t. d. so prav tako daleč od resničnosti kakor pri poklicnem fotografu razne »naddive«, »naderotiki« v afektiranih pozah, s katerimi kažejo svojo »duševnost«. To je hlastanje za zgolj zunanjim efektom, odnosno po prokriti pornografiji. Saj je res, da se ljudem pač hoče umetnin take kvalitete v vseh panogah umetnosti, toda pravi umetnik jim tega ne bo nudil, pa če tudi gmotno trpi.

Dober fotografski aparat verno posname vsak motiv v naturi in tudi portret v ateljeju, toda slab fotograf to skvari. Vsak poklicni fotograf bi moral imeti vsaj osnovni pojem o konstrukciji lobanje in poznati važnejšo muskulaturo glave, kakor tudi konstrukcijo sence in svetlobe. Tako pa roka retušira obraz, polagoma izginejo vse gube, tudi tiste, ki so lepe in karakteristične za portretiranco, potem vse kosti in nastanejo nove obrvi, usta; majhna ušesa, večje in temnejše oči i. t. d. — Človek, ki gleda tako sliko, ne ve, ali je dojenček ali starec. Amater pa zopet napne vse svoje moči, da dobi njegova krajina ali motiv svoj lažnjivi romantični značaj: mehkobe, pojačenje te ali one partije, taka in taka »tonunga«, tako, da končno le dobi sladko, če že ne osladno krajino.

Fotografiranje spada pravzaprav pod likovno umetnost, bolje pod umetniško obrt. Ta panoga je še mlada. Ob njenem rojstvu je bila v likovni umetnosti pač na višku realistična romantika. Zato je pač razumljivo, da je prva fotografija prešla brez posebnih ambicij preko prvih tehničnih težav in poskusov, ter si avtomatično prisvojila estetsko romantično nastrojenje takratnega likovnega sloga. V krajini so z retušo idealizirali resničnost, pri figurah so pa poleg tega še strogo pazili na sentimentalne drže. Ta slog, ki je za sodobno čuvstvenega človeka že zdavnaj preteklost, je kljub precejšnjemu tehničnemu napredku v fotografiji še vedno ostal pri nas, zlasti pri poklicni fotografiji. Nič ni pri našem foto-mojstru izrednega, če vpraša stranko, kakšno sliko hočete imeti: »à la Rembrandt?, à la Rafael?, plastično?, flach?, moderno?«

Dejstvo je, da so nam kljub vsčj tehnični pomanjkljivosti, stari fotografi zapustili veliko krasnih posnetkov, ki v estetskem, kakor tudi nortranjem občutku visoko prekašajo moderne. Oni so se pač postavili pred skupino, portret ali kakršenkoli motiv brez nasilja in prevelikega modroverja. In ravno ta naivnost je ustvarila ono poezijo in milino v sliki, do katere nam je danes tako težko priti. 90% takozvanih umetniških fotogr. slik, ki jih vidimo po revijah in izložbah, je šund — dokument plitke filmske kulture.

V svetovni fotografski umetnosti vidimo, da se že tudi na tem polju ustvarjajo nove skupine: poklicna, filmska, amaterska, propagandna, reportažna in vizuelna.

Pri nas je lepo razvita propagandna (pokrajine), manj amaterska; na najnižji stopnji je pa poklicna fotografija. V povojih je pa še vizuelna fotografija, ki nam odkriva nove svetove, katerih preje nismo poznali.

Janez Langerholz:

Med valovi in viharji

(Sodobna fantovska povest. — Nadaljevanje.)

»Če se pa tega nočeš poprijeti«, mu je pihal tovariš na dušo, »ti pa povem še drugo pot. Mojster ti zaupa, to vem. Ti sprejemaš plačila v njegovem imenu; tudi to mi je znano. Ali ne moreš pri vsakem računu par dinarčkov dodati. In te spraviš v svoj žep. Mojster za to še vedel ne bo. Tatvina tudi ne bo, saj mu vedno pridno delaš.«

»Ne vem, če bo šlo. Pri denarju so ljudje najbolj občutljivi; to sam veš. Za en dinar dobička, pa ti bo šel iskat mojstra na konec sveta.«

»To se še poznalo ne bo, kar boš priračunal. Pojdi, pojdi.«

»Govoriti in svetovati je lahko, izvrševati pa...«

»Je težko takim ljudem, kakor si ti. Z Bogom, Pavle. Dobro ti nočem, ti pa kakor hočeš.«

Prijatelj se je poslovil in pustil Pavleta takorekoč sredi ceste ...

Prišel je dan po onem ponedeljku. Pavle je vršil svoje delo na Poljanah. Naj bo, kakor hoče: ali je bil res malo preveč zaspan in truden, ali se mu je še poznalo, da je bila pred par dnevi nedelja in da se razburkani valovi alkohola, nikotina in razigranosti še niso popolnoma pomirili, to je resnica, da je Pavle delal na lestvi, da je na lestvi za hip zadremal, da se je opotekel in se nekaj časa lepo kotalil po lestvi navzdol, proti koncu mu je pa zmanjkalo trdne podlage in takole kakih 10—12 metrov prostega padca je bilo za Pavleta usodepolno. Nezavesten je obležal na tleh. Dobro, da so bili ljudje hitro zraven. Poklicali so na pomoč rešilni voz, ki je naložil nezvestnega Pavleta in je odrdral z njim v bolnico.

Časopisje je storilo svojo nalogo. Obširno je poročalo o nezgodi in dostavljalo svoje opazke, naj si bodo umestne ali neumestne; ugotovilo je, da je Pavletovo stanje precej nevarno, vendar pa je še precej upanja na izboljšanje in da se zdravniki trudijo na vso moč, da bi rešili mlado življenje.

Sreča v nesreči je bila, da fant ni omahnil z lestve precej pri vrhu. Sicer bi bila smrt neizogibna. In spet je bila sreča, da se je Pavle skušal na lestvi loviti, se parkrat poprijel, pa je moral naposled popustiti. Vendar je zmanjšal pri tem kolikortoliko brzino svojega padca — in smrt mu še ni bila namenjena, bi rekli gotove vrste ljudje, ki dobro vedo, kaj je bilo človeku namenjeno in kaj ne.

Pavle se je polagoma zavedel. Čudno je pogledal okrog sebe. Saj je vendar delal na Poljanah. Ali kraj, kjer je sedaj — — ne, ne, na Poljanah ni toliko postelj! — — ni se mogel zavedeti, kako je prišel v bolnico. Iz časopisov, ki so mu jih prinesli, je šele prav natančno zvedel za svojo nesrečo.

Ob postelji pa je zagledal jokajoče obličje svoje matere. Že tretjič ga je prišla obiskat.

Iz časnikov je zvedela za sinovo nesrečo. Tudi mojster jo je obvestil, kaj se je zgodilo in prišla je in se spet vrnila prvič in drugič; tretjič šele je dočakala, da je sin prišel k zavesti.

Pred Pavletom je spet vstala čista in lepa podoba matere. Popolnoma potemnela sicer pri njem nikoli ni, pač pa je v vrvežu s predmetno gosposčino malo pobleдела.

»Kako ti je, Pavle?« se je glasilo njeno prvo vprašanje. »Ali te hudo boli?«

»Zdaj je že bolje.«

»Dobro, da se nisi pobil. Gotovo te je varoval sam angel varuh.«

Rad bi bil Pavle povedal, da se je sam lovil in poprijemal za lestvo, pa nikakor ni mogel dobro poprijeti, toliko je pa le pripomogel s svojim ravnanjem, da ni padal z vso silo na tla. Povedati bi bil tudi moral, kako se je prestrašil, ko je opazil, da leti na zemljo. In kdo mu je v tistem hipu dal misel, naj se lovi, naj se oprijemlje. Morebiti mu jo je res navdihnili kako višje bitje in ne samo nagoniska skrb za ohranjenje življenja. Saj bi mu prav tako lahko padla v glavo druga misel, ki bi mu bila govorila, da je bolje, če se do smrti pobije na mestu, kakor pa da bi moral v bolečinah umirati v bolnici ali doma, ali pa da bi kot po-habljenec moral ostati na svetu.

»Torej angel, angel ... angel varuh«, je počasi premišljeval v svoji duši. »Morda res angel varuh.«

»Ali težko govoriš?« je vpraševala mati svojega sina.

»Ne preveč. Samo malo zamislil sem se«, se je opravičeval Pavle. Sicer ni govoril prav lahko; čutil je pri govorjenju bolečine v životu, pa se je radi matere malo potajil. Čutil in občutil je, kakor še morda nikdar v življenju ne: njegovo zdravje — materino zdravje, njegova bolečina — materina bolečina, njegova sreča — materina sreča.

»Pa vendar nikar preveč ne govori. Utrudil bi se, in bi ti škodovalo.«

Iz vsake besede je gledalo sočutje, je govorilo usmiljenje in se je čutil dih materine ljubezni.

»Gospoda Jožefa sem danes srečala«, mu je pripovedovala. »Na vlak je šel, ko sem šla jaz v mesto. Dolgo ga že ni več pri nas, pa me je vendar še poznal. In prvo njegovo vprašanje je bilo, kako je s teboj. Povedala sem mu, kako si nesrečen. Danes ni mogel k tebi, ker se mu je mudilo domov, v Borovnico, kjer je sedaj za župnika; ko bo prihodnjič prišel v Ljubljano, te bo pa prišel pogledat. Poglej, še vedno te ima rad.«

Pogledala je na uro v bolniški sobi. Na tri je šla. Treba bo oditi.

»Zelo sem vesela, da se ti je obrnilo na bolje«, je še govorila, »pa tudi oče bo vesel, ko mu bom povedala. Zelo ga je potrla tvoja nesreča. Prve dni še govoriti ni mogel, tako mu je bilo hudo. Samo mene je gonil v Ljubljano. Pa vem, da bi bil tudi on rad šel, pa kar ni mogel na pot. Zdaj, ko mu bom povedala, da se ti boljša, pa vem, da ga boš kmalu videl pri sebi. Danes pa vem, da bo kar zavriskal, ko mu bom povedala, kako je s teboj.«

Pavle se je rahlo nasmehnil. Pred oči mu je stopila podoba vriskajočega očeta. Sicer je mož res že nekoliko bolj v letih, na šestdeset mu gre, pa bo vendar še z vriskanjem dal duška svojemu veselju. Sama ljubezen!

»Torej z Bogom, Pavle! Pa angelu varihu se še nocoj na vso moč zahvali za rešitev.«

Poslovila sta se.

Pavle je bil spet sam. Sredi množice bolnikov sam, zatopljen v svoje misli, zatopljen v materine besede. Premišljeval je, kje je doma ljubezen. In našel jo je na svojem domu, pri očetu, pri materi, začutil jo je pri svojem nekdanjem dušnem pastirju, tudi njegov mojster mu jo je pokazal v precejšnji meri, še celo gospa, lastnica tiste hiše, kjer se je Pavle ponesrečil, se je zanimala zanj in za njegovo okrevanje.

Od nikoder se pa ni hotel pokazati Miha, od nobene strani ni bilo sicer na vse usta sladkih gospodičen iz predmestja; ne Poldi, ne Beti, ne Leni, nobena ni znala najti poti do Pavleta.

Ko so pretekli dnevi trpljenja in ko je Pavle smel zapustiti hišo bolni in bolečin, se je dvakrat ozdravljen vračal med svoje.

VII.

Dolgo časa je šumelo med ljudmi, tudi časopisje je pridno naštevvalo vrsto večjih in manjših tatvin in vlomov in zraven namigavalo, da morajo biti zraven vedno isti ljudje. Vse lepo preračunano, gladko izpeljano, neopazeno, pretkano in kar je še podobnih izrazov, s katerimi hočemo označiti prefriganost in izurjenost starih tatov, ali pa še mladih tatinskih kandidatov.

Vsa čast tisti šoli, kjer so ti ljudje študirali življenje in njegove skrivnosti.

Stara je že tista resnica, ob veljavo pa le še ni prišla popolnoma, čeprav živimo v modernih in naprednih časih, da namreč vrč toliko časa hodi po vodo, da se razbije. In pa tista druga, ki pove, da če vesta dva, se še zariglja, če pa vedo trije, vedo vsi ljudje. Najprvo natihoma, šepetaje potem pa vedno glasneje in jasneje, dokler ni zarožljaj ključ v zaporihih justične palače in spravl na varno nekaj ljudi, kateri nočejo vedeti, kaj je moje in kaj je tvoje.

»Potratovega so te dni v Ljubljani zaprli,« je slišal Pavle govoriti tiste dni doma. Na oknu je slonel in bral. Pa ga je premotilo govorjenje.

»Potratovega? Miha? Tistega, ki se je učil v Ljubljani za čevljarja.«

»Kaj? Za čevljarja? Za barabo. Samo toliko gredo takile ljudje v Ljubljano, da nam tam sramoto delajo.«

»Kaj pa je prav zaprav naredil?«

»Kradel? Kar na debelo. Cela družba jih je bila.«

Pavle se je stresel pred njim je vstala cela povest. Miha! Kradel! Gotovo načelnik tiste lepe družbe. In kdo je bil član tiste družbe? Morda celo Beti in Leni in Poldi. Pa mogoče še Jaka in Franjo in Pepe in vsi drugi, kar jih je Pavle spoznal v Mihovi šoli življenja.

Pa je vstala pred njim nova podoba. Dobro, da samo v mislih in da ni bila resnična: »Kaj, ko bi bil tudi jaz zapisan v to družbo? In gotovo bi bil, če bi se takrat na Poljanah ne bila zgodila tista nesreča. Prav res! Ni je nesreče brez sreče. In kdo ve, če ni angel varih poslal tistega hipnega zaspanca; morebiti je bila omotica; naj že bo, kar hoče, tisti padec me je rešil, da nisem zašel med člane nevarnih vlomilcev.«

In še naprej je mislil. To, kar govore danes o Potratovem in kakor morebiti njegova dela še povečujejo in kakor ga obkladajo z vsemi mogočimi primki, s ciganom, s potepinom, z barabo, z rokovnjačem, prav tistih malo častnih imen bi bil deležen tudi on. In kakor je danes Potratova mati gotovo vsa potrta in objokana in bi oče klel svojega sina, če bi še živel, prav tako, če ne še hujše bi bilo danes pri Štefinovih. In gotovo je danes Potratovi materi in vsem Potratovim doma še hujše pri srcu, kakor Mihi tam v Ljubljani. Miha je bil ali je vsaj moral biti pripravljen na udarec, kakor hitro se je podal na tisto pot, domače je pa zadelo naenkrat, nepričakovano, nenadoma. In danes lahko svet kaže za njimi: »Ta je tatova mati, ta je njegov brat, ta je njegova sestra.«

Moj Bog, kaj bi počeli pri Štefinovih, če bi se o Pavletu govorilo kaj takega!

In ko bi bil Pavle znal malo več sv. pisma, bi bil tiste dni molil, kakor je pisano tam: »Častil te bom, Gospod kralj, in hvalil, te bom Boga, svojega Zveličarja. Častil bom tvoje ime, ker si mi bil pomočnik in varih in si rešil moje telo pogina, iz zanjke krivičnega jezika in ustnic lažnivcev in si mi bil pomočnik zoper moje sovražnike. In po obilnem usmiljenju svojega imena si me rešil rjovečih, ki so bili pripravljeni mene požreti. Iz rok teh si me rešil, ki so mojo dušo zalezovali, iz nadlog, ki so me obdajale.«

Pa je bil Pavle pač premalo svetopisemski. No, kdo bi mu zameril! Tiste dni je sedel gosp. Jožef doma, v svoji pisarni, in urejeval poročne listine ravnokar minulega meseca.

Nekaj je potrkalo.

(Dalje prihodnjič.)

UREDNIKOVA BESEDA

F. F. (Ljubljana): Številka bo izšla brez obljubljenega članka. Urednik »Kresa« Vas pogrešamo. Upamo, da nam boš za prihodnjo številko napisal kaj lepega in poučnega iz svojih bogatih dognanj.

Gg. bogoslovci (Ljubljana): Jesen je zopet tu, čas novega dela. Urednik »Kresa« Vas pogreša, gospodje. Želi, da bi se mu zopet tako pridno oglašali, kot je bilo to v preteklem letu. Posamezniki, ali pa kolektivno. Zadnje je še bolj moderno v našem času. Pa iz doživetega in v duhu časa, ki njuno terja svoje.

S. K. S. (Belgrad): Članek je prišel takoj v številko. Vesel bom, če mi boste poslali kaj lepih pesmic. Zanima me tudi, kakšna je ona povest, ki ste jo omenili za »Kres«. Pošljite mi na vpogled, morda bo za fante.

L. F. (Domžale): Članek sem prejel, hvala. Samo škoda, da je moral iti mestoma »pod škarje«. Upam, da se novi naslov še bolj prilega vsebini. Ob priliki še kaj podobnega.

Stari in novi sotrudniki in dopisniki. List naj postane ogledalo našega dela in našega časa. Poročajte za list, pa tudi privatno uredniku: o fantovski katoliški akciji, o lastnem hotenju. Sila razmer in teža življenja, vse nas zbližuje.

Članek »Občinska samouprava« se bo nadaljeval. Shranite številke, premislite in predebatirajte!

NOVA ZALOŽBA

R. Z. Z. O. Z.

LJUBLJANA, Kongresni trg 19.

Ima v zalogi vse knjige domačih in tujih založb.

Ima v vsaki izberi in množini vse

PISARNIŠKE POTREBŠČINE

kakor tudi poslovne knjige za društva in vse predmete, ki spadajo k pisarniški stroki.

Predvsem ima izbrano zalogo lastnih knjig leposlovnih in poljudno znanstvenih, zlasti pa izdajo **CANKARJEVE** in **FINŽGARJEVE** zbrane spise.

LJUDSKA POSOJILNICA

Ljubljana, Miklošičeva c. 6 (v lastni palači)

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

obrestuje hranilne vloge
po najugodnejši obrestni
meri ter brez vsakega od-
bitka. Tudi rentni davek
plačuje posojilnica sama.

**Hranilne vloge znašajo nad
180 milijonov dinarjev!**

Domača slovenska zavarovalnica je

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA v Ljubljani

v lastni palači ob Miklošičevi in Masarykovi
cesti

SPREJEMA V ZAVAROVANJE:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove in steklo proti razpoki in prelomu.
3. Vse vrste jamstva, nezgod in kaska.
4. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.
5. V posebnem oddelku vodi posmrtninsko zavarovanje Karitas.
6. Posreduje vsa ostala zavarovanja.

PODRUŽNICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA

Celje, Maribor, Zagreb, Split, Sarajevo, Beograd.

KRAJEVNI ZASTOPNIKI

v vseh večjih krajih v Jugoslaviji in v vseh župnijah v Sloveniji.
Proračuni in informacije brezplačno in brezobvezno.

Naslov centrale:

LJUBLJANA — MIKLOŠIČEVA CESTA 19

Telefon 25-21 in 25-22.